

A kortárs művészet és a megváltozott kommunikációs-mediális tér: dilemmák és lehetőségek

(Új területek és fogalmak a kortárs médiakultúra kutatásában V.)

Műhelykonferencia a PTE BTK DSZDI Kommunikáció, Média, Kultúra Doktori Program, a PTE Művészeti Kar Intermédia Tanszék és a MTA PAB Kommunikáció- és Médiatudományi Munkabizottság szervezésében

Pécs, 2026. március 27 – 28

A kortárs művészetet körülvevő kommunikációs-mediális tér az utóbbi évtizedben gyökeresen átalakult. Az átalakulásnak egyszerre voltak művészet- és kultúrpolitikai okai, meghatározó szerepet játszottak benne az új médiatechnológiák, az intézményi környezet átstrukturálódása, mint ahogyan a 2020-as világjárvány hatása sem elhanyagolható. Jelen összefüggésben nincs lehetőség e folyamatok részletes bemutatására, ám néhány fontosabb tényezőt érdemes kiemelni: az intézményrendszer változásaival összefüggésben egy kulturális-művészeti politika következetes érvényesítését, a pályázati finanszírozási rendszer bizonytalanságát, a kortárs művészettel foglalkozó folyóiratok, kiadványok támogatásának jelentős csökkenését. Mindeközben új egyetemi képzőhelyek és képzési formák egész sora jelent meg, s ezek eredményeképpen pár évtized alatt nagyságrendileg megnőtt a területen tevékenykedő művészek, kurátorok száma, ami újfajta életpályamodellek, szakmai identitásformák kialakulásához vezetett. Megváltoztak a látogatók, a terület iránt érdeklődők kultúrafogyasztási szokásai is, új generációk kerültek kapcsolatba a színtérrel, akik másfajta kulturális felkészültségekkel rendelkeznek, médiakörnyezetük és -használatuk is eltér a korábban megszokottaktól.

Mindezzel párhuzamosan – részben az előbbi tendenciákat ellensúlyozva – új, a hagyományos intézményi csatornákon kívüli utak is megnyíltak a kortárs művészet kommunikációja és önszerveződése előtt: az online térben blogok, digitális folyóiratok, tematikus honlapok és közösségi médiaplatformok sokasága jelent meg, amelyek naprakész és releváns tartalmaikkal sokszor valódi információkat kínálnak a kortárs művészet iránt érdeklődőknek. Ráadásul ezek az új kezdeményezések korai előzményekre, több évtizeden keresztül is virulens szakmai fórumokra támaszkodhatnak: az *exindex* vagy éppen a *tranzitblog* már az internet korábbi korszakában kínáltak jó példát arra, hogyan használható fel az új mediális felület kortárs művészeti problémák bemutatására, egy másfajta nyilvánosság létrehozására. Ugyanakkor az elmúlt év egyik nagy érdeklődést kiváltó ügye, az *Artportal* 2024-es megszűnése és a korábbi lapszámok elérhetetlenné válása jól mutatja az online világbeli tartalmak illékonyásával, az archívumképző lehetőségével kapcsolatban felvetődő dilemmákat.

A kortárs művészettel foglalkozó intézmények is próbáltak különböző módokon válaszolni az elmúlt évek válsághelyzeteiből adódó kihívásokra: új, egy-egy területre specializált kiállítóhelyek jöttek létre, mások pedig új működési modelleket kerestek, for profit galériaként vagy többfajta aktivitást magukba foglaló kulturális központokként tevékenykednek. Az intézményeket fenntartó szervezetek névsora is sokszínűbbé vált – önkormányzatok, alapítványok, piaci szereplők, művészek egyaránt megtalálhatók a kortárs művészeti szcéna működtetői között, sok esetben újszerű kollaborációkat létrehozva. Ezzel párhuzamosan a galériák, kiállítóhelyek – nem függetlenül a koronavírus-járvány következményeitől – megerősítették online jelenlétüket és komoly figyelmet fordítanak a közösségi médiavilágon belüli kommunikációra, aktivitások létrehozására. Egyre több kiállítóhely, galéria keresi az

érdeklődőkkel és a látogatókkal való kapcsolattartás újfajta, online és offline lehetőségeit. Számos jó gyakorlat alakult ki a közönség különböző csoportjainak megszólítására – a mindennapi kreativitást középpontba állító múzeumpedagógiai gyakorlatok széles skálájától kezdve egészen a részvételiség kortárs jelszavát használó közösségi projektekig.

Hogyan kutatható, milyen fogalmi keretekben írható le és értelmezhető a kortárs művészeti mező szerkezetváltozása? Hogyan tudja a kortárs művészettel foglalkozó intézményrendszer a megváltozott kommunikációs-mediális, kulturális politikai térben újfogalmazni önmagát? Milyen problémákkal és megoldási kísérletekkel, jó gyakorlatokkal találkozhatunk e folyamat során? Milyen előképekre lehet támaszkodni, hogyan használhatók fel korábbi korszakok kísérletei új médiumok alkalmazására, a művészeti kommunikáció új lehetőségeinek kipróbálására, a közönség szélesebb rétegeinek megszólítására? Milyen módon vizsgálhatók a kortárs művészetről zajló intézményi és intézményen kívüli kommunikáció folyamatai, a kulturális-művészeti közvetítésnek milyen útvonalai és csomópontjai léteznek az újfajta összehálózottság korában? Egyebek mellett ezekre a kérdésre keresi a választ a műhelykonferencia a különböző szakmák képviselőinek (művészettudomány, muzeológia, kommunikáció- és médiatudomány, kulturális antropológia, szociológia, irodalom- és kultúratudomány, stb.) részvételével.

A kétnapos rendezvényre az alábbi tématerületeken várunk problémafelvető előadásokat:

(i) Újrarajzolódó intézményi koordinátarendszerek

- kortárs művészeti intézmények a centrum/periféria viszonylatában,
- újfajta finanszírozási és működési modellek, az intézményi öndefiníciók megváltozása,
- képzési expanzió és specializáció, a professzionalizáció lehetőségei, újfajta életpályamodellek

(ii) A nyilvánosság digitális szerkezetváltozása és a kortárs művészeti mező

- a kortárs művészeti mező szerkezetváltozása: fogalmi keretek, elemzési lehetőségek
- print és online médiumok: az útkeresés és az újfogalmazás lehetőségei,
- blogok, tematikus FB-csoportok, honlapok, instagram-profilok, podcast-ok: a kortárs művészet a közösségi médiatérben

(iii) A kortárs művészet új közönségei

- új korcsoportok, újfajta közönségek megjelenése: kommunikáció az új generációkkal
- a múzeumpedagógia, az intézményi kommunikáció lehetőségei a mediális térben

Kérjük, a témakiíráshoz szorosan kapcsolódó, a felvetett megközelítésekre reflektáló előadása 100-200 szavas összefoglalóját a kmdk5pecs@gmail.com címre szíveskedjék elektronikus úton elküldeni legkésőbb **2025. november 30-ig**. Kérjük, hogy az összefoglaló az előadó neve és az előadás címe mellett tartalmazza a szerző elérhetőségét is. A műhelykonferencia végleges programját a beérkezett javaslatokból állítják össze a szervezők. Az elhangzott előadások szerkesztett változata az előzetes tervek szerint könyv alakban is megjelenik.